

Trump presidentearen enbidoak

Slim mexikarraren hitzak bat datoz Trump jaunak hartutako lehen erabakiekin, *executive actions* zehazki. «Negotiator», ez «Terminator», bezala deskribatu zuen mexikarrak Amerikako Estatu Batuetako presidente berria. Izan ere, eragin txikiko baina oihartzun handiko neurri polemikoak dira Mexikoko hormaren, Asiako itun komertzialaren eta errefuxiatuen ingurukoak. Dagoeneko, azken neurri horren aplikazioa partzialki ezabatu du epaile federal batek, fiskal federal batzuek agindu horren aurkako sinadurak bildu dituzten bitartean. Gainera, Obamak izendatutako eta oraindik jardueran zegoen Justizia Idazkaria, Sally Yates *Attorney General*-a, errefuxiatuen aginduari muzin egitera publikoki deitu ostean bota egin du Trumpek, berak proposatutako ordezkioak, Jeff Sessions-ek, Kongresuaren onarpena jaso baino lehen.

Trumpen presidentetzaren hasiera zalapartsu bezain hiperaktiboak protesta andana eragin du, Amerikako Estatu Batuetan bereziki. Ildo honetan, paradoxala litzateke protestaldien emaitza Trumpek hain gogorki kritikatu dituen politikarien mesederako izatea, jendearen mobilizazioen alde agertzen ari direnen kasuan, behintzat. Herri horren antolaketa politikoa dela eta, *checks and balances*, kontrolak eta orekatzeak, erabaki politikoak Senatu edo Ganberan onartu behar dituzte, kasu bakoitzean beharrezkoa den dirua esleituz. Beraz, hormaren eraikuntzarako dolar publikoak bideratu arte, larri ibiliko dira obrak hasteko. Asiako itun komertzialarena (TTP) ere Senatuan gehiengo kualifikatuz onetsi beharko dutenez, Trump presidentearen benetako gaitasun politikoa urtarilaren 31tik aurrera agerian geratzen hasi da,

Alderdi Errepublikanoaren ordezkari eta senatari guztien botoak bereganatuz, bederen. Ez du lan erraza izanen; jendearen mobilizazioak eta hedabideak aurka dituelarik, ongi baino hobeki daki presidente berriak Washingtongo auzo politikoetan, guztietan, ez dituztela kanpainian zehar haien aurka berak botatakoak ahaztu. Nazioartean juxtu aurka-koa gertatzen ari da: ustekabeko presidente berriaz, hautagai polemikoena izan zenean, Europa aldean entzundakoak ez ziren goxoak, salbuespen gehienak muturreko eskuinen alderdiak izanda, *brexit*-aren aldeko kontserbatzaileez gain. Bertzaldetik, lehenengo erabakien aurrean, sasimalko eta itxurakeriaren artean agertu da agintari politiko europar ugari, geure Europako Batasunaren errefuxiatuekiko krueldtasun eta debekuak ontzat eman nahian edo.

Orain arte mehatxuak edo zehaztu gabeko egitasmoak bertzerik ez badira ere, ekonomiari dagozkion neurriak –zerga jaisiera, enpresa arauak sinplifikatzea, mugasarien igoera, azpiegitura lan publikoak, edo militarrek ez diren lanpostu federal berriak etetea, bertzeak bertze–, TTPTik ateratzearekin batera, nahaste-borraste politiko-ekonomiko galanta dira. Hasteko, ‘enpleguak itzultzeko’ lelo horren esanahia argitu beharko luke administrazio berriak, langabezi tasa %5 baino txikiagoa da eta. Pentsatzekoa da Trumpek buruan dituen lanpostuak lantegietakoak direla, hileko 2-3 mila dolarretakoak, eta ez gaur egungo zerbitzuetako orduko 6-7 dolarretakoak. Hau da, ‘berezko’ estatubatuarrek nahi omen dituzten lanak. Industriak eta manufakturak, eskulanak, hobestea ez da ideia berria, baina ez dator bat orain arte jasandako politika neoliberalekin. Batez bertzeko ikuspegi neoliberalarentzat, ekonomian ahalik eta arau eta legedi gutxien ezarri behar da. Ondorioz, estatuak ez ditu sektore pribatuaren ekintzak erabaki behar. Gainera, mundu neoliberallean ezin da politikoki ezer behartu ekonomian, sektore pribatuan ihesbideak (*loopholes*), legeen akatsak, hutsuneak, beti bilatuko dituzte eta.

Ulertzekoa da AEBetako automobilgintzan izaten ari den urduritasuna: enpresa erraldoi horien estrategiak ezin dira

egun batetik bertzera aldatu, gastu asko izan gabe, noski. Ikustekoa da egin behar duten negoziaketaren ondoren zortzi urterako plangintza berri bat benetan ezarriko den edo ez. Bizkitartean, haiek bezalako enpresa anitzetan ihesbideren bat bilatzen ari direla ziurta genezake.

Frantziako hauteskundeak: eskuinaren proposamen ekonomiko garrantzitsuak

Joan den urtean gertatutakoak nahikoa ez baziren, hona hemen Frantziako Errepublikaren hauteskunde presidentzialak! Eskuinean, Bordeleko alkate Alain Juppé faboritoaren aurrean François Fillon lehen ministro ohiaren ustekabeko garaipenaren ondoren, eskuin politikari kontserbadoreak zuen LR, *Les Républicains*, alderdi politikoaren lidergoa, *Front National* alderdi ultraeskuindarrari aurre egiteko. Baina Fillon hautagaiaren emazteari buruz *Le Canard Enchaîné* aldizkariak argitaratutako datuak, andreak lanik egin gabe jasotako diru publikoak tartean omen direla, ez dira onak hauteskunde kanpainarako. Gainera, bertze *outsider*-a zena, Emmanuel Macron, Hollande presidentearen *protégé* ohia eta Vallsen gobernuaren Ekonomia ministro polemikoa izandakoa, inkestetako sorpresa izaten ari da... «oraindik ezer zehatzik ez duelako proposatu», diote mihi gaiztoek. Hala ere, zentro politikoaren hautagai independente gisa aldarrikatzean, hedabide boteretsu jakin batzuen laguntzaz, boto puska bat eraman dezake, zenbait bozemaile tradizional erakarriz.

Ezkerrekoen artean, Benoît Hamon, bertze ministro ohi bat, Hezkuntzarena hain zuzen, izan da Alderdi Sozialistaren primarioen ustekabea. Bi bozketetan izandako emaitzak ikusita, indartsu hasi da ezkerreko proposamenak haizeatzen, oinarritzko diru sarrera unibertsalarena edo 35 orduko aste-lanaldia, bertzeak bertze, militante sozialisten erdian pozarako. Aldi berean, Hamon ari da saiatzen, ezkerreko gainerako indar politikoaren artean, ezkerrentzat hautagai

bakarra izendatzearen ideia gorpuzten. Izan ere, bozketaren lehenengo txandan Le Pen andrearen garaipena ia ziurtzat eman delako txoko askotan, benetako ezezaguna bigarren postua bilakatu da; lehen txandan erabateko gehiengorik ez bada, behinik behin...

Ekonomiaren ikuspegitik, eskaintza zabala da orain arte zehaztu dutena. Eskuin eta ultraeskuin politikoak izan dira lehenak haien proposamen orokorrak, ekonomikoak barne, aurkezten. *Front National* alderdi ultraeskuindarraren proposamen pare bat oso deigarria izan zaigu, Europako Batasunaren inguruko erreferenduma eta eurotik ateratzearena, alegia. Eurotik atera eta frantses libera zaharra berreskuratzean, Moneta Politika independentea, hau da, Frantziarako kudeaketa monetario eta interes tasa propioak lortzea da haien helburua. Asmo hori gauzatzea, egungo mundu globalizatuan, oso erronka zaila delakoan gaude. Izan ere, lehenengo marko eta dolarrarekiko zeuzkan arazoak lehenengo egunetik agertuko direlakoan gaude, liberaren truke tasen eta interes tasen egonkortasunaren kalterako, ziurtasunik eza areagotuz. Hautagai nagusien artean bakarra da muturreko neurri hori azaltzen. Bertzenaz, ultraeskuindarrak aurkeztutako 144 neurrien artean, «protektionismo adimentsua» edo «abertzaletasun ekonomikoa» bezalako adierazpenak erabili dira, berrindustrializazioa estatuaren eta sektore pribatuaren arteko kooperazioaren eskutik proposatzeko. Diru sarrera ttikientzat zerga jaitsierak proposatu ditu (%10), baina bortz urteoro (orain 15 urte) haur bakoitzari 100.000 euro eta bilobentzako 50.000 euro zergarik ordaindu gabe ematearen alde ere badago; gastu polizial eta militarren igoera nabarmenak; ikerketarako funts publikoen igoerak... Moneta nazionalaren berrezarpenarekin batera, *Banque de France* banku zentralak Frantziako gobernua zuzenean finantzatzeko ahalmena izatea nahiko luke FNko hautagaiak, kontu horretan Europako Batasunaren arauetatik aldentzeko askatasuna negoziatuz. Defizit publikoari buruz ez dugu ezer entzun edo irakurri, ezta proposamen ekonomiko guztien

emaitza finantzarioren bat. Gainera, «mundializazio basatia» arbuia du; «[Frantzia] zergarik ordaintzen ez duten» multinazionalak lizitazio publikoetatik baztertzea, langile atzerritarrak kontratatzearen gaineko zerga bat, nazioarteko itun komertzialak bertan behera uztea (CETA, Australia, Zeelanda Berria...). Alditan Mélenchon edo ekologistaren baten iduriko proposamenak irakur daitezke: eskisto gasaren ustiaketaren debekua edo genetikoki eraldatuko organismoen, erraterako. Baina ez dago nahasmendurako tarterik: legez kanpoko etorkinentzako zainketa medikoak ukatzearen alde dago, dirutan neurtutako proposamen bakarrenetariko bat da (500 milioi euro aurrezteko), Fillon hautagaiak ere proposatu du; *droit de sol*, geografikoki Frantzia jaiotako guztiek Frantziako hiritar legal izateko duten eskubidea ezabatu nahi du, urteoro onartuko den etorkin kopurua 10.000 izatearekin batera, berrelkartze familiarak eta enparauak ezabatuz. Azkenik, espetxeen ardura Barne Ministerioaren eskuetan uztearen aldekoa da, bortz urtetan 40.000 presorentzako kartzelak eraikitze konpromisoa barne. Bai proposamen bitxia, askatasuna aldarrikatu nahi duen hautagai batena!

Bere aldetik, Fillon jaun ultrakatolikoaren ultraliberalismoa omen da Frantziako ekonomia berpizteko modu bakarra, funtzionario gutxiago, zerga gutxiago, arau gutxiago, estatu gutxiago... Haren hitzetan, «enpresa [pribatu] eta haien beharretatik hasi behar du denak». Ehun mila milioi euro aurreztu nahi du bortz urtetan. Frantzia berriro «potentzia ekonomiko handia» izateko bidean, estatuaren gastu eta diru sarrerak murriztea omen da giltza. *Contrechoc* fiskal baten bidez, diru-sarrera guztientzako zerga jaitziera (%10) eta 30 mila milioi euro gutxiago zerga sozialetan (enpresek ordaintzen dituztenak) aginduko ditu. Bitartean, bortz urtetan, 300.000 funtzionario gutxiago izateko, geratzen diren funtzionarioen lanaldia luzatzearen aldekoa da Fillon neoliberala, sektore publikoan ere, sektore pribatuan bezala, pizgarriak eta soldadak produktibitatearen arabera bana ditzaten. Erretreta hartzeko adina igo nahiko luke *Les Républicains*

alderdiaren hautagaiak: 63 urte lehen, 64 urte gero, hurrengo belaunaldiekiko elkartasunaren izenean. Medikuntzan, edozein jardueretan bezala, ekimen pribatuaren alde agertu den moduan, laguntza sozialak emateko zailtasun, baldintza, gehiago jartzearen alde dago, «ahaleginik egin ezean laguntzak automatikoki kenduko dira». Ez da azaldu «ahalegina» zer den edo nola neurtuko den, baina laguntza soziala 12 hilabete jarraian jaso ondoren %20 murrizteko eta sei hilabete geroago bertze %20 kentzeko proposamenak argi utzi du neoliberalen mezua, literalki idatzi du eta: «Lan egiten ari denaren eta lanik egin ez duenaren diru-sarreraren arteko diferentziak nabarmena izan behar du». Defizit publikoaren aurkako politikak «subiranotasuna» babesteko tresna direla dio, ez ditzala kanpoko inork Frantziako politikak erabaki. Eskaintza neoliberalaren eduki praktikoa Hegoaldeko onzatz oso ezaguna da, Rajoyren gobernuaren ekimenetatik ikasia. Orain, ikustekoa da afera mediatikoen gainetik hautesleek hobetsiko duten.

Euskal Elkargoa sortu dute!

Munduko zurrumbilo zalapartatsuan benetakako albiste ederra jasotzeko aukera eman digute gure anai-arreba lapurtar, zuberotar eta baxenabartarrek. Mediterrand hautagaiaren garaietatik hamaika bider airean izan ostean, hamaikagarren erreforma administratiboaren ondorioz, *Nouvelle Aquitaine* makrolurraldearen sorrera barne, lortu dute azkenean lehengo euskal erakunde ofizial bat sortzea estatu frantsesaren barnean. Zorionak, Euskal Elkargoa ofizialki sortu dute eta! Mila laurden bat tokiko hautetsiren bilkura batean, Etxegarai baionesa hautatu dute lehen presidente. Frantsesez, gaztelaraz eta euskaraz mintzatuko den erakunde berri horrek okzitania ere babestuko duela iragarri du, 'euskal imperialismoa' uxatzeko asmoz edo... Hasiera batean ardua batzuk, hondakinen tratamendua, ekimen turistikoak, hiriko

plangintza, bertzeak bertze, bereganatuko ditu aurrekontu propioa edukita. Euskararen indartze politikak ere omen daude egitarauan, beti ere kontsentsu politikoen neurrian. Orain arte, behintzat, indar politikoen arteko harremanak onak izan direnez, erakunde berriaren ekimenak arrakastatsuak izanen direla pentsa daiteke. Tokian tokiko jarduera ekonomiko berriak bultzatzeko aukerak zabalduz, irizpide sozial eta ekologikoak hobetuz, deszentralizazioa eta koordinazioa garatuz, jendearen parte hartze zuzena baztertu gabe, etorkizun oparo eta sustengarriaren zutabeak herriz herri eta auzoz auzo osatzeko bidea erraztuko delakoan gaudede, hala bedi! 🍷